

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 7. září 2021 ve věci č. 27516/14 – *M. P. proti Portugalsku*

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy tím, že stát nijak nepostihl manžela stěžovatelky za to, že v řízení o rozvodu a o úpravě poměrů nezletilých dětí použil její zprávy z internetové seznamky, k nimž se dostal bez jejího souhlasu, a to s ohledem na existující právní rámec, relevanci takových důkazů i nevěřejnost spisu v řízení tohoto druhu, které bylo nakonec zastaveno bez meritorního rozhodnutí.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelka, španělská státní občanka, uzavřela v roce 2001 manželství s občanem Portugalska, z něhož vzešly dvě děti. Rodina žila střídavě ve Španělsku a Portugalsku. V roce 2011 se stěžovatelka i s dětmi odstěhovala do Španělska a k soudu v Madridu podala návrh na úpravu rodičovské odpovědnosti na dobu do rozvodu. Její manžel vzápětí před soudem v Lisabonu zahájil řízení o rozvodu a o úpravě poměrů nezletilých dětí. V rámci těchto řízení manžel stěžovatelky předložil soudu zprávy, které si stěžovatelka vyměňovala s různými muži na internetové seznamce a které našel v rodinném počítači na podzim 2010. V podání k soudu uvedl, že tyto zprávy prokazují, že stěžovatelka udržovala mimomanželské vztahy ještě v době, kdy spolu žili, což dle jeho názoru rozhodně není dobrým příkladem pro nezletilé děti. Stěžovatelka požádala soud o vynětí zpráv ze spisu s tím, že manžel se k nim dostal bez jejího souhlasu.

V roce 2013 soud v Lisabonu přerušil řízení a obrátil se na Soudní dvůr Evropské unie s předběžnou otázkou ohledně příslušnosti. V roce 2015 Soudní dvůr Evropské unie konstatoval, že v situacích, jako je ta v projednávané věci, jsou příslušné soudy té země, v níž byl podán první návrh ve věci. V občanskoprávním řízení potom na návrh stěžovatelky v řízení pokračoval španělský soud, který rozhodl o rozvodu manželství a svěření dětí do její péče. Portugalský soud vzhledem k nedostatku příslušnosti řízení zastavil.

Ještě v březnu 2012 podala stěžovatelka na svého manžela v Portugalsku trestní oznámení pro porušení tajemství dopravovaných zpráv. V říjnu téhož roku rozhodl státní zástupce o odložení věci s tím, že jelikož manžel stěžovatelky získal přístup k její internetové korespondenci za trvání manželství, lze předpokládat vzájemný souhlas manželů s přístupem ke své korespondenci. Stěžovatelka v reakci na to požádala o soudní kontrolu postupu vyšetřování, přičemž v tomto soudním řízení jí bylo přiznáno postavení třetí strany. V březnu 2013 soud rozhodl o zastavení trestního stíhání, jelikož se neprokázalo, že skutek se stal. V odůvodnění rozhodnutí soud znovu poukázal na existenci předpokládaného vzájemného souhlasu s přístupem ke korespondenci u manželů. Stěžovatelka se proti tomuto rozhodnutí odvolala. Uvedla, že nežádá od manžela odškodnění a je připravena vzít trestní oznámení zpět, pokud manžel uzná, že nejednal správně, když předmětné zprávy předložil v občanskoprávním řízení. V září 2013 odvolací soud potvrdil rozhodnutí prvostupňového soudu. Zopakoval, že v projednávané věci je dotčen materiál, který tvoří společné duševní vlastnictví manželů, z čehož lze vyvodit předpoklad vzájemného souhlasu při jeho užívání; zároveň nebylo prokázáno, že by stěžovatelka svému manželi zakázala přístup ke své internetové korespondenci. Navíc dle odvolacího soudu ze samotné povahy řízení o úpravě poměrů nezletilých dětí plyne, že v tomto řízení jsou relevantní všechny důkazy, které může každá strana sporu předložit ohledně nestandardního jednání a životních okolností druhého rodiče.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala porušení svého práva na respektování soukromého života a korespondence v důsledku toho, že stát nijak nepostihl počínání jejího manžela, který v řízení o rozvodu a o úpravě poměrů nezletilých dětí použil její zprávy z internetové seznamky, k nimž se dostal bez jejího souhlasu.

a) K přijatelnosti

Dle Soudu se v projednávané věci nepochybně jedná o osobní informace, u nichž může jednotlivec legitimně očekávat, že nebudou zveřejněny bez jeho souhlasu (srov. *Flinkkilä a ostatní proti Finsku*, č. 25576/04, rozsudek ze dne 6. dubna 2010, § 75), a jejichž odhalení může vést k velmi silnému pocitu zásahu do „soukromého života“ a „korespondence“, což zakládá dostatečnou úroveň závažnosti vyžadovanou pro použití článku 8 Úmluvy (srov. *Beizaras a Levickas proti Litvě*, č. 41288/15, rozsudek ze dne 14. ledna 2020, § 117).

b) K odůvodněnosti

Soud připomněl, že u jednání soukromých osob, které je s to zasáhnout do morální integrity jednotlivce, lze z článku 8 Úmluvy vyvodit pozitivní závazek státu zavést a uplatňovat právní rámec poskytující ochranu dotčeným právům. Nutně se však nemusí jednat o trestněprávní instituty; náležitá ochrana může někdy spočívat i v prostředcích občanského práva (*Söderman proti Švédsku*, č. 5786/08, rozsudek velkého senátu ze dne 12. listopadu 2013, § 85). Úkolem Soudu zde každopádně není rozhodovat o trestní odpovědnosti domnělého pachatele (*M. C. proti Bulharsku*, č. 39272/98, rozsudek ze dne 4. prosince 2003, § 167–168). Pokud vznikne konflikt mezi dvěma právy, kterým Úmluva přiznává stejnou úroveň ochrany, je třeba provést náležité vyvažování dotčených zájmů (*Fernández Martínez proti Španělsku*, č. 56030/07, rozsudek velkého senátu ze dne 12. června 2014, § 123).

V projednávané věci stěžovatelka připouští, že vnitrostátní soudy ve svých rozhodnutích nakonec nezohlednily obsah předmětných internetových zpráv; napadá výlučně to, že stát nepostihl jejího manžela za to, že tyto zprávy zveřejnil. Soud tedy musí vyhodnotit, zda existující právní rámec umožnil stěžovatelce dovolávat se ochrany svého práva na respektování soukromého života a zda příslušné orgány náležitě vyvážily dotčené zájmy.

Ohledně právního rámce Soud předně poukázal na to, že v portugalském právu je zakotven trestný čin porušení tajemství dopravovaných zpráv. Stěžovatelka na tomto základě podala na svého manžela trestní oznámení. Státní zástupce poté zahájil vyšetřování. Byť následně rozhodl o odložení věci, stěžovatelka mohla napadnout toto rozhodnutí před soudem. V soudním řízení získala stěžovatelka postavení třetí strany, což ji umožnilo hrát aktivní roli, zejména předkládat důkazy. Měla také možnost žádat od manžela odškodnění, avšak nevyužila ji. Ve světle uvedeného Soud shledal, že právní rámec existující v Portugalsku poskytl stěžovatelce přiměřenou ochranu práva na respektování soukromého života a korespondence; stěžovatelka ostatně ani netvrdí opak.

Soudní rozhodnutí vydaná v projednávané věci měla dle Soudu nastolit spravedlivou rovnováhu mezi právem stěžovatelky na respektování soukromého života a právem jejího manžela na to, aby mu byla poskytnuta rozumná příležitost předejít svou věc – včetně důkazů – za podmínek, které ho neuvrhnou do výrazné nevýhody oproti stěžovatelce (*Dombo Beheer B. V. proti Nizozemsku*, č. 14448/88, rozsudek ze dne 27. října 1993, § 33), a to v rámci dvou občanskoprávních řízení, která se z povahy věci týkala soukromého života tohoto páru a celé rodiny (srov. *L. L. proti Francii*, č. 7508/02, rozsudek ze dne 10. října 2006, § 45).

Pokud jde o poukaz vnitrostátních orgánů na to, že mezi manžely lze předpokládat existenci vzájemného souhlasu s přístupem ke své korespondenci, Soud uvedl, že se jedná o pochybný argument. V projednávané věci nicméně dle Soudu nedospěly vnitrostátní orgány k závěrům natolik svévolným, že by to Soud opravňovalo nahradit jejich posouzení svým vlastním. Co se týče zahrnutí stěžovatelčiných internetových zpráv do občanskoprávního řízení, Soud konstatoval, že sdílí názor

odvolacího soudu o relevantnosti těchto zpráv pro účely předmětného řízení, jehož účelem bylo posoudit osobní situaci manželů a celé rodiny. Zároveň však Soud připomněl, že v situaci, jako je tato, by se zásah do soukromého života měl omezit na nezbytné minimum (*N. N. a T. A. proti Belgii*, č. 65097/01, rozsudek ze dne 13. května 2008, § 47). V projednávané věci byly dle Soudu dopady zveřejnění daných internetových zpráv na soukromý život stěžovatelky omezené. Tyto zprávy nebyly odhaleny jinde než v rámci zmíněného občanskoprávního řízení; přístup veřejnosti ke spisům je přitom v tomto typu řízení vyloučen. Navíc vzhledem k tomu, že předmětné zprávy byly předloženy portugalskému soudu a ten následně řízení vzhledem ke své nepříslušnosti zastavil, nedošlo ani k jejich meritornímu posuzování.

Vnitrostátní orgány tu tedy vyvážily dotčené zájmy v souladu s kritérii plynoucími z judikatury Soudu. Stěžovatelka se zároveň v rámci trestního řízení výslovně vzdala veškerých nároků na odškodnění. Zbývá tedy pouze otázka trestní odpovědnosti manžela stěžovatelky, o níž však Soud nemůže rozhodovat. Ve světle uvedeného tudíž Soud shledal, že stát dostál svému pozitivnímu závazku zaručit stěžovatelce právo na respektování jejího soukromého života a korespondence. K porušení článku 8 Úmluvy proto nedošlo.